

Gartneriregnskabsstatistik 2007

Materialeudvælgelse og definitioner

Fødevareøkonomisk Institut
Rolighedsvej 25
1958 Frederiksberg C
Forfatter: Steffen Møllenberg
E-mail: steffen@foi.dk

Gartneriregnskabsstatistik 2007

Materialeudvælgelse og definitioner

Indholdsfortegnelse

1. Materialeudvælgelse og beregningsmetoder	1
Afgrænsning og opdeling af populationen	1
Udvælgelse af stikprøven	4
Udarbejdelse af regnskabsstatistikken	7
Grupperinger i regnskabsstatistikken	8
2. Definitioner.....	10
Areal og arealbenyttelse	10
Husdyrbestand	11
Arbejdsindsats	11
Kapitalindsats	11
Bruttoudbytte	12
Driftsomkostninger	13
Driftsresultat fra virksomheden	14
Løbende indkomst og forbrug	14
Investeringer og finansiering	16
Aktiver og passiver	16
Kapitalforskydninger	17
Gartneriets aflønning af arbejde og kapital	18

1. Materialeudvælgelse og beregningsmetoder

Ved udvælgelsen af regnskabsførende gartnerivirksomheder tages der hensyn til såvel ønsket om en repræsentativ national regnskabsstatistik som til de krav, der stilles i forbindelse med EU-informationsnettet for landøkonomisk bogføring.

I dette afsnit er materialeudvælgelsen og udarbejdelsen af statistikken beskrevet i hovedtræk.

1.1. Afgrænsning og opdeling af populationen

Populationen af gartnerier omfatter alle egentlige gartnerivirksomheder over en vis økonomisk størrelse ifølge Danmarks Statistiks landbrugs- og gartneritælling. En virksomhed defineres som gartneri, såfremt standarddækningsbidraget (se senere) fra gartneriaktiviteter udgør mindst 50 pct. af det samlede standarddækningsbidrag fra landbrugs- og gartneriaktiviteter. Populationen af gartnerier er endvidere opdelt i grupper (stratificeret) efter følgende kendetegn:

1. Beskæftigelsesforhold (hel- eller deltidsgartneri)
2. Økonomisk størrelse
3. Driftsform
4. Dyrket areal
5. Brugers alder
6. Beliggenhed.

En virksomhed defineres som *heltidsgartneri*, såfremt et beregnet standardarbejdsbehov i forbindelse med virksomhedens aktiviteter svarer til indsatsen af mindst 1665 timer årligt. I modsat fald er der tale om et *deltidsgartneri*.

Ved klassificering af virksomhederne efter *økonomisk størrelse* og *driftsform* benyttes EU's system til klassificering af landbrugs- og gartnerivirksomheder. Til belysning af dette system skal begreberne dækningsbidrag, standarddækningsbidrag og størrelsesenhed samt den indbyrdes sammenhæng imellem begreberne kort beskrives i det følgende:

Dækningsbidraget for en given produktion defineres som forskellen mellem bruttoudbyttet og de tilhørende stykomkostninger (excl. lønninger). Da dækningsbidraget imidlertid kan variere meget både fra den ene virksomhed til den anden og fra år til år, er det vedtaget i stedet at anvende et standarddækningsbidrag. *Standarddækningsbidraget* udtrykker det gennemsnitlige dækningsbidrag fra en aktivitet over en flerårig periode. Anvendelsen af standarddækningsbidragene tjener to formål: Dels kan en virksomheds driftsform bestemmes på basis af sammensætningen af det samlede standarddækningsbidrag, dels kan virksomhedens økonomiske størrelse beregnes ved opsummering af standarddækningsbidragene fra alle aktiviteter.

Standarddækningsbidragene, som fremgår af tabel 1.1, er i samarbejde med EU udregnet pr. areal- eller husdyrenhed og refererer for øjeblikket til forholdene i perioden 2003-2005, dog beregnet på basis af en flerårig trend. Virksomhedernes størrelse udtrykkes i størrelsesenheder, hvor en *størrelsesenhed* svarer til et standarddækningsbidrag på 1.200 euro eller 8.929 danske 2003-2005 kroner.

Tabel 1.1. Standarddækningsbidrag målt i 2003-2005 kr.

Aktivitet	Øerne	Jylland
	----- 100 kr. pr. ha -----	
GARTNERI		
Grønsager under glas	21836	21836
Grønsager på friland	622	622
Blomster og pryplanter under glas	43157	43157
Blomster og pryplanter på friland	1389	1389
Frugt og bær	197	197
Planteskole under glas	21836	21836
Planteskole på friland	1455	1455
Champignon, bedareal	159099	159099
LANDBRUG		
Hvede	71	66
Rug	56	54
Byg	63	56
Havre og blandsæd	59	59
Græs og grønfoder i omdriften	68	68
Græs og grønfoder uden for omdriften	25	25
Kartofler	253	180
Sukkerroer	168	127
Foderrodfrugt	91	91
Raps mv.	63	59
Ærter til konserver	68	70
Brak	23	23

I tabel 1.2 er størrelsesenhederne omsat til fysiske størrelser. Således svarer 8 størrelsesenheder fx til 327 m² grønsager under glas eller 166 m² potteplanter under glas.

Med hensyn til *dyrket areal* opdeles hhv. væksthuse- og frilandsgartnerierne i størrelsesgrupper i henhold til m² væksthuseareal og ha frilandsareal. Den opdeling, der anvendes i de detaljerede tabeller, fremgår af tabel 1.6, 1.7 og 1.10. På samme måde opdeles bedrifterne i henhold til *brugerens alder*, hvor den anvendte opdeling fremgår af tabel 1.8. Endelig opdeles bedrifterne efter *beliggenhed* på amtsbasis, som ved vægtningen og publiceringen sammenlægges til de regioner, der fremgår af tabel 1.9.

Tabel 1.2. Størrelsesenhed omregnet til tekniske enheder og kroner

	----- Størrelsesenhed -----				
	8	16	40	100	250
	----- m2 -----				
1. Grønsager under glas	327	654	1 636	4 089	10 223
3. Potteplanter under glas	166	331	828	2 069	5 172
	----- ha -----				
6. Grønsager på friland	1,15	2,30	5,75	14,36	35,91
10. Frugt og bær	3,62	7,24	18,10	45,24	113,12
11. Planteskole på friland	0,49	0,98	2,45	6,13	15,34
	----- 1000 kr. -----				
Standarddækningsbidrag i 2003-2005 kr.	71,4	142,9	357,2	892,9	2 232,2

Tabel 1.3. Definition af driftsformer

Betegnelsen	Egenskaber, SDB = Standarddækningsbidrag
1. Grønsager u. glas	Mere end 2/3 af virksomhedens SDB kommer fra grønssager under glas.
2. Afskårne blomster u. glas	Mere end 2/3 af virksomhedens SDB kommer fra afskårne blomster under glas.
3. Potteplanter u. glas	Mere end 2/3 af virksomhedens SDB kommer fra potteplanter under glas.
4. Champignon	Mere end 2/3 af virksomhedens SDB kommer fra champignon.
5. Hovedsagelig væksthushgartneri	Mere end 1/2 af virksomhedens SDB kommer fra grønssager/prydplanter under glas ekskl. virksomheder i driftsformerne 1-4.
6. Grønsager på friland	Mere end 2/3 af virksomhedens SDB kommer fra grønssager på friland; inkl. jordbær.
7. Blomster på friland	Mere end 2/3 af virksomhedens SDB kommer fra blomster på friland.
8. Grønsager + blomster på friland	Mere end 2/3 af virksomhedens SDB kommer fra blomster og grønssager på friland ekskl. virksomheder i driftsformerne 6 og 7.
9. Blandet gartneri	Mere end 1/2 af virksomhedens SDB kommer fra gartneri + permanente beplantninger, ekskl. virksomheder i driftsformerne 1-8 samt 10-12.
10. Frugt og bær	Mere end 2/3 af virksomhedens SDB kommer fra frugt og bær; ekskl. jordbær
11. Planteskole	Mere end 2/3 af virksomhedens SDB kommer fra planteskoleprodukter.
12. Hovedsagelig permanente beplantninger	Mere end 1/2 af virksomhedens SDB kommer fra permanente beplantninger, ekskl. virksomheder i driftsformerne 10 og 11.

Tabel 1.4. Fordeling af populationen af gartnerier efter størrelsesenhed og efter driftsform ifølge landbrugs- og gartneritællingen 2007

	----- Størrelsesenhed -----					I alt
	8,0- 15,9	16,0- 39,9	40,0- 99,9	100,0- 249,9	250,0 og over	
	----- antal virksomheder -----					
DRIFTSFORMER						
1. Grønsager under glas ¹⁾	1	12	11	22	24	70
2. Afskårne blomster under glas	-	1	5	10	-	16
3. Potteplanter under glas ¹⁾	5	35	33	101	168	342
4. Champignon	-	-	-	2	5	7
5. Hovedsagelig væksthushgartneri	13	15	20	25	7	80
Væksthushgartneri	19	63	69	160	204	515
6. Grønsager på friland ¹⁾	30	58	47	35	49	219
7. Blomster på friland	1	2	2	2	-	7
8. Grønsager + blomster på friland	5	7	7	4	-	23
9. Blandet gartneri	32	41	36	45	21	175
Frilandsgartneri	68	108	92	86	70	424
10. Frugt og bær ¹⁾	61	86	43	19	1	210
11. Planteskole ¹⁾	13	31	32	32	38	146
12. Hovedsagelig permanente beplantninger	13	20	13	11	2	59
Permanente beplantninger	87	137	88	62	41	415
Alle driftsformer	174	308	249	308	315	1 354

1) Indgår i opgørelserne som særskilte driftsformer i publikationen

1.2. Udvalgelse af stikprøven

Udvalgelsen af gartnerier til statistikken sker på grundlag af den stratificerede population. Stikprøven udgør under ét 22,0 pct. af populationen. Fastlæggelsen af udvalgsprocenten i de enkelte delpopulationer sker på baggrund af en beregnet optimal fordeling med henblik på bestemmelse af gartneriets samlede bruttoudbytte. Således er udvælgelsesprocenten stigende med stigende størrelse af virksomhederne, fordi spredningen på regnskabstallene øges. Med hensyn til beskæftigelsesforhold, frilandsareal, beliggenhed og brugers alder er stikprøven søgt udvalgt proportionalt fordelt på populationen.

Tabel 1.5. Fordeling af stikprøven af gartnerier efter størrelsesenhed og efter driftsform

	----- Størrelsesenhed -----					I alt
	8,0- 15,9	16,9- 39,9	40,0- 99,9	100,0- 249,9	250,0 og over	
	----- antal virksomheder -----					
DRIFTSFORMER						
1. Grønsager under glas ¹⁾	1	5	3	5	9	23
2. Afskårne blomster under glas	-	-	1	2	-	3
3. Potteplanter under glas ¹⁾	-	1	10	22	60	93
4. Champignon	-	-	-	-	3	3
5. Hovedsagelig væksthushavert	-	5	1	2	2	10
Væksthushavert	1	11	15	31	74	132
6. Grønsager på friland ¹⁾	8	9	14	10	18	59
7. Blomster på friland	-	-	-	-	1	1
8. Grønsager + blomster på friland	-	1	1	3	-	5
9. Blandet gartneri	3	3	4	9	7	26
Frilandsgartneri	11	13	19	22	26	91
10. Frugt og bær ¹⁾	12	9	8	5	1	35
11. Planteskole ¹⁾	2	2	7	6	13	30
12. Hovedsagelig permanente beplantninger	-	4	3	3	-	10
Permanente beplantninger	14	15	18	14	14	75
Alle driftsformer	26	39	52	67	114	298

1) Indgår i opgørelserne for driftsformer i regnskabsstatistikken

I tabellerne 1.6-1.10 er populationen og stikprøven fordelt på de grupper, der udarbejdes statistik for, mens tabel 1.11 viser stikprøvens fordeling efter status tidspunkt. For stikprøven er den enkelte virksomheds placering bestemt af regnskabsdata og ikke af placeringen i henhold til landbrugs- og gartneritællingen. For populationen er antal virksomheder i tabel 1.6-1.10 baseret på de vægte, som er anvendt ved udarbejdelse af statistikken, hvilket kan være årsag til mindre afvigelser fra tællingsdata i tabel 1.4.

Fra og med statistikken for år 2001 indgår også regnskaber, først og fremmest i selskabsform, hvor der ikke foreligger private oplysninger om indkomst, forbrug mv. Tabelafsnittene om brugerfamiliens indkomst og forbrug er derfor baseret på de regnskaber, hvori oplysningerne findes. Antallet samt gennemsnitsarealer fremgår af tabellerne. Da regnskaber med privatøkonomi ikke nødvendigvis er repræsentativt udvalgt, kan resultaterne herfra afvige fra resultaterne fra den totale stikprøve. Dette ses først og fremmest som forskel mellem driftsresultatet for den totale stikprøve og for stikprøven med privatøkonomi.

Tabel 1.6. Fordeling af populationen og stikprøven af væksthushaverier efter væksthushushareal

	Population	Stikprøve
		antal virksomheder
Under 10000 m ²	365	89
10000 m ² og derover	134	43
I alt	499	132

Tabel 1.7. Fordeling af populationen og stikprøven af frilandsgartnerier efter frilandsareal med gartneriafgrøder

	Population	Stikprøve
		antal virksomheder
Under 30 ha	736	125
30 ha og derover	119	41
I alt	855	166

Tabel 1.8. Fordeling af populationen og stikprøven af gartnerier efter brugers alder

	Population	Stikprøve
		antal virksomheder
Under 35 år	59	13
35 - 44 år	278	71
45 - 54 år	425	94
55 - 64 år	371	80
65 år og over	221	40
I alt	1 354	298

Tabel 1.9. Fordeling af populationen og stikprøven af gartnerier på regioner

	Population	Stikprøve
		antal virksomheder
Øerne øst for Storebælt	375	82
Fyn	452	116
Jylland	527	100
Hele landet	1 354	298

Tabel 1.10. Fordeling af populationen og stikprøven af pottaplantegartnerier efter væksthuseareal

	Population	Stikprøve
		antal virksomheder
Under 7500 m ²	208	47
7500 - 14999 m ²	78	30
15000 m ² og derover	56	16
I alt	342	93

Tabel 1.11. Fordeling af stikprøven af gartnerier efter statustidspunkt

	Population	Stikprøve
		antal virksomheder
Status primo		
Januar		281
Andet		17
I alt		298

1.3. Udarbejdelse af regnskabsstatistikken

Da virksomhederne inden for en undergruppe kan have tilhørt strata med forskellige udvalgsprocenter, tildeles de enkelte virksomheder individuelle vægte ved udregning af gennemsnitstal for undergrupper. Vægtene afhænger af udvalgsandelen i det stratum, virksomhederne tilhørte ved udvælgelsen, dvs. landbrugs- og gartneritællingen i sommeren 2006. Gennemsnitstallene for grupperne og hele populationen beregnes som vejede gennemsnit af gennemsnitstal fra undergrupperne. Som vægte anvendes virksomhedernes fordeling i de respektive undergrupper, optalt i driftsåret som regnskabsmaterialet vedrører, dvs. tællingen i sommeren 2007.

Den måde, regnskaberne vægtes på i forbindelse med statistikberegningerne, er ændret i forhold til foregående år, idet et nyt program til opvejning er taget i anvendelse for 2007-data som led i indførelsen af den ny IT-applikation (anvendt fra og med 2006-data). Programmet, CLAN, afvikles i statistikværktøjet SAS, og er oprindelig udviklet af det svenske statistikbureau, SCB. Den ændrede vægtning har sandsynligvis ikke væsentlig betydning for resultaterne, men skal dog ikke helt glemmes ved sammenligninger med foregående år. I forbindelse med vægtningen er der ikke taget særlig hensyn til, hvorvidt gartneriet er konventionelt eller økologisk. For regnskabsåret 2007 indgik 19 økologiske gartnerier.

I flere delpopulationer vil størrelsen pr. virksomhed - målt i standarddækningsbidrag - fra de sammenvejede regnskabsresultater ofte afvige fra den størrelse, som kan beregnes for samme delpopulation på basis af landbrugs- og gartneritællingen. Med det formål at korrigere for denne afvigelse beregnes et regressions-skøn på samtlige gennemsnitstal for grupperne med standarddækningsbidraget som hjælpevariabel.

1.4. Grupperinger i regnskabsstatistikken

I regnskabsstatistikken anvendes nedenstående grupperinger. Grupperingerne vedrørende driftsform samt potteplantegartnerier opdelt efter størrelse findes såvel i den trykte publikation som i de detaljerede tabeller på hjemmesiden, mens de øvrige grupperinger kun findes på hjemmesiden.

Driftsformer og alle virksomheder

Grønsager under glas	8,0 - 15,9 størrelsesenheder
Potteplanter under glas	16,0 - 39,9 størrelsesenheder
Grønsager på friland	40,0 - 99,9 størrelsesenheder
Frugt og bær	100,0 - 249,9 størrelsesenheder
Planteskole	250,0 størrelsesenheder og over
Alle virksomheder	

Økonomiske størrelsesgrupper

Væksthusgartnerier, arealgrupper

Under 10000 m ²	Under 35 år
10000 m ² og over	35 - 44 år
Alle væksthushusholdninger	45 - 54 år
	55 - 64 år
	65 år og over

Aldersgrupper

Frilandsgartnerier, arealgrupper

Under 30 ha med gartneriafgrøder	Øerne øst for Storebælt
30 ha eller mere med gartneriafgrøder	Fyn
Alle frilandsgartnerier	Jylland

Regioner

Potteplanter under glas, arealgrupper

Under 7500 m ²
7500 - 14999 m ²
15000 m ² og over
Alle potteplantegartnerier

Til grund for de gengivne tabeller ligger et omfattende sæt af mere detaljerede oplysninger, der for hver gruppering indeholder flere informationer. Der er ved publikationens udarbejdelse foretaget et skøn over hvilke oplysninger, der er af almen interesse. Instituttet kan eventuelt imødekomme brugeres behov for yderligere specifikationer.

Det antal virksomheder, der danner grundlaget for gennemsnitstallene i ovennævnte grupper, fremgår af tabellerne 1.4-1.10. De regnskaber, der anvendes, udarbejdes og indsendes som regel af gartnerens revisorer og regnskabskonsulenter på gartneriernes vegne.

Da afgivelse af oplysninger til statistikken er frivillig, er der en del af regnskaberne fra populationen af gartnerier, som Fødevarerøkonomisk Institut ikke har adgang til at bruge i statistikken. Der søges taget højde herfor i opregningen til alle gartnerier, men det kan medføre enkelte skævheder i resultaterne.

2. Definitioner

Dette afsnit indeholder en beskrivelse af de principper og opgørelsesmetoder, der ligger til grund for statistikken.

2.1. Areal og arealbenyttelse

Arealet er opdelt i væksthuseareal og frilandsareal. Væksthusearealet inkluderer arealer med permanent overdækning af glas eller plast, og der skelnes ikke mellem opvarmet og uopvarmet væksthuseareal. Langt størstedelen af væksthusearealet er imidlertid opvarmet. Frilandsarealet omfatter både gartneri- og landbrugsproduktion på friland. Arealer med gårdsplads, veje, have, skov m.m. indgår ikke i arealgrundlaget. De enkelte afgrødekategorier afgrænses som følger:

VÆKSTHUSAFGRØDER

Væksthusegrønsager, først og fremmest tomat, agurk og salat. Endvidere indgår champignon i *alle gartnerier*, men champignongartnerier indgår ikke i driftsformen *væksthusegrønsager*

Potteplanter, herunder stiklinger af potteplanter samt udplantningsplanter

Snitblomster og øvrig væksthuseproduktion omfatter tillige snitblomster baseret på blomsterløg samt planteskole i væksthuse

FRILANDSAFGRØDER

Frilandsgrønsager omfatter:

Kål (blomkål, hovedkål, kinakål, rosenkål, broccoli mv.)

Blad- og stængelgrønsager (salat, porre, asparges, persille, purløg mv.)

Rod- og knoldgrønsager (gulerod, løg, peberrod, radise, ræddike, rødbede, selleri mv.)

Jordbær

Andre grønsager (bl.a. squash og bønner)

Frugt og bær omfatter æbler, kernefrugt i øvrigt, surkirsebær, stenfrugt i øvrigt, solbær samt buskfrugt i øvrigt

Planteskole omfatter træer og buske, herunder roser og stauder, men ikke juletræer

Gartneri i øvrigt fra friland omfatter blomsterløg og -knolde, potteplanter på friland samt snitblomster

Landbrugsafgrøder, herunder kartofler, konservesærter samt blomster- og grønsagsfrø

Arealbenyttelsen kan afvige fra arealgrundlaget såvel primo som ultimo. Dette skyldes ændringer i arealgrundlaget både før og efter vækstsæsonen forårsaget af køb, salg og bort- og/eller tilforpagtning.

Ved dyrkning af gartneriafgrøder anvendes samme areal somme tider mere end en gang i løbet af regnskabsåret. For eksempel kan der dyrkes flere hold potteplanter på et år på samme areal. Høst-udbyttet skal derfor ofte relateres til et større areal, end arealbenyttelsen omfatter.

2.2. Husdyrbestand

Følgende husdyr indgår i opgørelsen: Kvæg, svin, fjerkræ, heste, får, pelsdyr mv.

2.3. Arbejdsindsats

Arbejdsindsatsen opgøres i effektive arbejdstimer. Dette gælder både for det manuelle arbejde og den del af driftslederindsatsen, som kan registreres. Denne driftslederindsats omfatter bl.a. planlægning, regnskabsføring samt køb og salg i forbindelse med produktionen.

Brugerens alder refererer til den 30. juni.

2.4. Kapitalindsats (gartneriaktiver)

Kapitalindsatsen omfatter alle aktiver, der inden for den enkelte virksomhed tjener jordbrugsmæssig produktion, dvs. fast ejendom, inventar, lagerbeholdninger samt evt. husdyr. Der tages ikke hensyn til ejerforholdet af de pågældende aktiver, hvilket bevirker, at forpagtede værdier indgår på lige fod med værdier i brugerens besiddelse. Ved forpagtning forstås jord og/eller bygninger, som er lejet i henhold til en forpagtningsaftale, og som indgår i produktionen i mindst et regnskabsår. Kontante midler samt udestående fordringer medregnes ikke ved opgørelsen af kapitalindsatsen.

Værdien af fast ejendom er ansat til kontantværdi på grundlag af de officielle ejendomsvurderinger. Primo- og ultimoværdierne af jord og bygninger (inkl. væksthuse) er fastlagt ud fra vurderingerne pr. 1/10 2006 og pr. 1/10 2007. Endvidere tillægges værdien af investeringer, som er afholdt inden statutidspunktet, men som endnu ikke er indgået i den officielle vurdering.

Værdien af frugttræer og bærbuske (trævækstkapitalen) er indeholdt i den officielle vurdering - uden at disse aktiver kan oplyses særskilt. Under gartneriaktiverne dækker jord og bygninger derfor også trævækstkapitalen. Fast ejendom omfatter desuden eventuelle jordbærplanter og jordbeholdninger, herunder såvel hjemmeproducerede som indkøbte, vurderet til henholdsvis dags- og indkøbspriser.

Brugerboligen og andre selvstændigt vurderede beboelsesbygninger medregnes ikke under gartneriaktiverne. Dette gælder ligeledes skov, anlægsgartneri og plantehandel, hvis disse aktiviteter har væsentlig økonomisk betydning, jf. afsnit 2.10.

Inventarkapitalen, der omfatter alle inventargenstande undtagen håndredskaber og andre mindre bestanddele, er opgjort til genanskaffelsesværdi. Fra 2003 indeholder inventarværdien leasede aktiver, såfremt disse er indeholdt i regnskabet.

Indkøbte lagerbeholdninger, der omfatter fyringsolie, gødning, kemikalier, emballage m.m., optages i status til indkøbspris, mens hjemmeproducerede lagerbeholdninger optages til dagspris eller forventet salgspris. Under hjemmeproducerede lagerbeholdninger indgår værdien af planteskoleprodukter, uanset om de er salgsklare eller ej. Husdyr vurderes til handelspris. I vurderingsøjemed foreligger et sæt vejledende vurderingspriser.

2.5. Bruttoudbytte

Ved bruttoudbyttet forstås værdien af den samlede produktion. Værdien hidrører fra:

- a. *Indtægter* fra salg af virksomhedens produkter, herunder salg af el fra kraftvarmeværker, samt fra arbejde med og udleje af driftsmidler.
- b. *Ændringer i værdien af lagerbeholdninger af egen avl, frugtplantager og husdyr* fra årets begyndelse til årets slutning.
- c. *Beregnet værdi af hjemmeproduceret formeringsmateriale* til brug i egen virksomhed, hvis denne fremgår af regnskabet.
- d. *Naturalier*, indgår også i privatforbrug
- e. *Tilskud* omfatter fra 2005 kun produkttilskud, mens generelle driftstilskud, som tidligere også indgik, nu er en separat post, der dog stadig indgår i driftsresultatet.

Værdien af salget er opgjort ekskl. salgsafgifter til bl.a. GASA og eventuel fragt. Vedrørende afgrænsning af de enkelte afgrøder henvises til afsnit 2.1.

Bruttoudbyttet fra en evt. husdyrproduktion er ved beregningen fratrukket beløb til indkøb af husdyr.

Andre indtægter omfatter bl.a. indtægter fra udleje af driftsmidler og lejeindtægter fra boliger, først og fremmest dem der ikke er selvstændigt vurderet. Derimod indgår beregnet lejeværdi af brugerfamiliens bolig under overskud fra brugerbolig ved opgørelsen af den samlede indkomst.

2.6. Driftsomkostninger

Ved driftsomkostninger forstås de omkostninger, der er forbundet med at opnå bruttoudbyttet. Omkostningerne hidrører fra:

- a. *Udgifter* undtagen renter, forpagtningsafgift, leasing af inventar, leje af driftsbygninger samt investeringer.
- b. *Beholdningsændringer* vedrørende gødning, fyringsolie og andre lagerbeholdninger til anvendelse i virksomheden.
- c. *Beregnet værdi af hjemmeavlet formeringsmateriale* til anvendelse i virksomheden, hvis denne fremgår af regnskabet.
- d. *Afskrivninger* på bygninger, grundforbedringer, inventar, frugttræer og bærbuske samt jordbærplanter.

Omkostningerne til plantemateriale inkluderer frø, løg og stiklinger, herunder evt. også en beregnet værdi af egen produktion. Ved vækstmedier forstås alle former for dyrkningssubstrater, herunder såvel organiske, fx spagnum som uorganiske, fx stenuld. Biologiske hjælpemidler inkluderer bier. Posten diverse omfatter bl.a. udgifter til foreninger, fagblade, revisor og virksomhedens andel af den samlede telefonudgift. Udgifter til vedligeholdelse af brugerboligen indgår ikke i driftsomkostningerne.

Driftsbygningerne afskrives oftest på grundlag af genanskaffelsesværdien ved hjælp af saldometoden. Afskrivningsgrundlaget for væksthuse fastlægges primært ud fra ajourførte m²-priser. Der anvendes afskrivningsprocenter fastsat ud fra bygningernes anslåede brugstid, hvor der for væksthuse regnes med en brugstid på 20-25 år, mens grundmurede bygninger forventes at holde 30-50 år.

Grundforbedringsafskrivningen vedrører hovedsagelig drænings- og vandingsanlæg, der afskrives med en fast procent af investeringsbeløbet over en periode på 10-15 år. Inventarafskrivningen beregnes på grundlag af den tekniske genanskaffelsesværdi ved årets begyndelse tillagt nettokøbet og en beregnet prisændring på inventaret for det pågældende driftsår. Der anvendes en saldoafskrivningsprocent på ca. 15 afhængig af forholdene på den enkelte virksomhed.

Afskrivningen på frugtplantager foretages i årene fra træernes højeste ydeevne og indtil rydning af plantagen. Told- og Skattestyrelsens vejledning vedrørende ejendomme med frugtplantager ligger til grund for bestemmelse af afskrivningssatserne. Jordbærplanter afskrives over ca. 3 år.

Forbruget af energi er opgjort i Gigajoule (GJ), hvor $1 \text{ GJ} = 10^9 \text{ Joule}$ og svarer til brændværdien af 24,6 kg svær olie. Følgende konstanter er benyttet ved omregning af de enkelte energiarter til GJ:

Naturgas	0,04	GJ/m ³
Fjernvarme	0,17	GJ/m ³ eller 3,6 GJ/MWh
Let olie	35,9	GJ/1000 l
Svær olie	40,7	GJ/tons
Kul	26,5	GJ/tons
El	3,6	GJ/1000 KWh
Brændstof	35,9	GJ/1000 l

2.7. Driftsresultat fra virksomheden

Forskellen mellem bruttoudbyttet og driftsomkostningerne udgør *driftsresultatet før renter*.

De *generelle driftstilskud* indgår fra regnskabsåret 2005 ikke længere i bruttoudbyttet og dermed heller ikke i driftsresultat før renter. Dette hænger sammen med ændringen i EU's landbrugsstøtteordninger, hvor tilskud ifølge den ny enkeltbetalingsordning indgår i de generelle driftstilskud, men pga. afkoblingen i forhold til produktion ikke skønnes at høre til under bruttoudbyttet. Kun produkttilskud i form af tilskud til protein- og energiafgrøder, til industrikartofler samt til får og slagtekalve indgår fortsat i bruttoudbyttet, men udgør i gartnerierne relativt små beløb.

Renteindtægter og -udgifter inkl. forpagtningsafgift er fordelt mellem jordbrug, andre erhverv og privat på grundlag af aktivernes fordeling. Fra 2006 indgår *låneomkostninger, kursregulering på udlandslån og indeksering af indeksslån* i nettorenteudgifterne. Låneomkostninger omfatter *kurtage, lånesagsgebyr, tinglysningsafgift mv.* I renteindtægterne endvidere indkomst fra værdipapirer, mens valuta/renteswap indgår i renteindtægter eller -udgifter afhængig af fortegn.

Driftsresultatet udgør driftsresultat før renter minus nettorenteudgifter vedr. jordbrug samt fra 2006 leasing af inventar og leje af driftsbygninger. Hertil lægges generelle driftstilskud. Driftsresultatet er det beløb, der skal aflønne brugerfamiliens arbejdsindsats og forrente egenkapitalen.

2.8. Løbende indkomst og forbrug

I statistikken indgår både enkeltmandsejede virksomheder, interessentskaber og selskabsejede virksomheder. Andelen af interessentskaber og selskabsejede virksomheder er imidlertid for lille til en selvstændig gruppedannelse.

Tabelafsnittene om brugerfamiliens indkomst og forbrug er baseret på de regnskaber, hvori oplysningerne findes. Antallet fremgår af tabellerne. Da regnskaber med privatøkonomi ikke nødvendig-

vis er repræsentativt udvalgt, kan resultaterne herfra afvige fra resultaterne fra den totale stikprøve. Dette ses først og fremmest som forskel mellem driftsresultatet for den totale stikprøve og for stikprøven med privatøkonomi.

Regnskaber uden privatøkonomiske oplysninger indeholder i stedet posten *udtræk vedr. I/S mv.* Denne modsvarer den del af indkomsten fra gartneriet, der er anvendt til private formål mv. og findes i de detaljerede tabeller på hjemmesiden under *egenfinansiering* som et gennemsnit af virksomheder såvel uden som med privatøkonomi.

Overskuddet fra brugerboligen opgøres som en særskilt post. Dette overskud fremkommer ved at reducere en beregnet huslejeværdi med boligens andel af de samlede omkostninger til vedligeholdelse, forsikringspræmier og ejendomsskatter. Huslejeværdien beregnes fra regnskabsåret 2002 som en *omkostningsbestemt husleje*. Den er baseret på et treårigt gennemsnit af den effektive obligationsrente samt værdien af boligen. Endvidere indgår en afskrivning på 1 pct., idet boligen skønnes at have en levetid på 100 år, samt gennemsnitlige omkostninger til vedligeholdelse, forsikringspræmier og ejendomsskatter. For 2007 udgør huslejeværdien på denne måde 6,11 pct. af boligværdien.

Driftsresultatet fra andre erhverv omfatter bl.a. forpagtningsafgift for bortforpagtet fast ejendom, skovdrift når skoven er selvstændigt vurderet, anlægsgartnerivirksomhed, plantehandel og udlejning af boliger uden tilknytning til virksomheden. Overskuddet af selvstændigt vurderede boliger, som er tilknyttet virksomheden, men ikke tjener som brugerbolig, indgår oftest også i overskuddet fra andre erhverv. Lønindtægter er bruttobeløb inkl. arbejdsmarkedsbidrag.

Renterne opgøres inkl. kursregulering på finanslån og indeksering af jordbrugs- og indeksslån. Forpagtningsafgiften er fratrukket afskrivninger, men er fra 2006 inkl. ejendomsskatter.

De personlige skatter omfatter alene betalte skatter, herunder arbejdsmarkedsbidrag og er derfor ikke nødvendigvis i overensstemmelse med årets indtjening. Privatforbruget omfatter ud over det private konsum ovennævnte beregnede huslejeværdi af brugerboligen, private bilomkostninger samt personlige forsikringer. De personlige forsikringer består hovedsagelig af præmier til fx livsforsikring og sygeforsikring samt arbejdsløshedsforsikring. Egentlig pensionsopsparing, dvs. indbetalinger til kapitalpension, ratepension og indekstrakater, betragtes som en særskilt investering.

Den løbende opsparing viser det økonomiske resultat efter dækning af privatforbruget og betalte skatter. Endvidere udgør den løbende opsparing sammen med de konstaterede kapitalændringer driftsårets forskydning i egenkapitalen.

2.9. Investeringer og finansiering

Ved investeringer forstås driftsårets samlede investeringer i aktiver både i og uden for virksomheden, herunder investeringer i værdipapirer, indlån i pengeinstitutter, ændringer i fordringer og kassebeholdninger. Ejendomserhvervelse omfatter udover køb/salg af fast ejendom også forøgelse/reduktion af forpagtning. Ved køb/salg af fast ejendom opgøres handelsprisen til kontantværdi, efter at denne er modregnet salærer til advokat og ejendomsmægler.

Som før omtalt betragtes indbetalinger til pensionsordninger (kapitalpension, ratepension og indekskontrakter) som investeringer. Pensionsopsparingen fremgår endvidere under opgørelsen af egenkapitalen, mens den tilhørende kapitalværdi ikke er medregnet under aktiverne.

Nettoinvesteringer beregnes som forskellen mellem investeringer og afskrivninger. Negative nettoinvesteringer udtrykker generelt en nedslidning eller indskrænkning af produktionsapparatet, mens positive nettoinvesteringer er udtryk for forbedring eller udvidelse af produktionsapparatet.

Driftsårets finansiering består af egenfinansiering samt af fremmedfinansiering via nettolåntagning og forpagtning. Finansieringen fra forpagtning omfatter ændringer i omfanget af tilforpagtet fast ejendom og løsøre.

Nettolåntagningen opgøres under hensyntagen til akkord på gæld - til og med 2005 også under hensyntagen til låneomkostninger. Fra 2006 indgår låneomkostninger i nettorenteudgifterne.

Egenfinansieringen fremkommer som summen af den løbende opsparing, engangsposter som fx arv, gaver, erstatninger og af driftsårets samlede afskrivninger, herunder også personbilens afskrivning.

2.10. Aktiver og passiver

Opgørelsen af gartneriaktiverne er omtalt i afsnit 2.4. Værdien af brugerboligen og anden fast ejendom, som indgår i værdien af aktiver vedrørende andre erhverv, værdiansættes efter samme princip som fast ejendom under gartneriaktiverne.

Aktiver vedrørende andre erhverv kan eksempelvis bestå af andre selvstændigt vurderede beboelsehuse end brugerfamiliens, aktiver i forbindelse med plantehandel og anlægsgartneri, sommerhuse, skove samt bortforpagtede aktiver.

Under varefordringer medregnes alle tilgodehavender for virksomhedens produkter, herunder mellemregningssaldi hos handlende. Andre fordringer omfatter personlige udlån, driftsfonds samt et eventuelt nettotilgodehavende for moms. Det bemærkes, at pensionsopsparing ikke er medregnet under aktiverne.

Gælden er opgjort til kursværdi i overensstemmelse med aktuelle skattemæssige regler. Forpagtningsværdi under passiverne modsvarer værdien af tilforpagtet fast ejendom og løsøre, som indgår under aktiverne. Statslån består bl.a. af udlån til yngre jordbrugere optaget før 1985. Finanslån (indgår under pengeinstitutlån) er optaget til kursværdi på statutidspunktet. Privat gæld i øvrigt består af kapitaliseret aftægt og af private personlige lån. Anden gæld dækker moms- og skattegæld m.v., gæld i forbindelse med leasede aktiver samt forfaldne ydelser på lån, fortrinsvis vedrørende realkreditinstitutter.

2.11. Kapitalforskydninger

Forskellen mellem egenkapitalen ved primo og ultimo omfatter den løbende opsparing, nominelle kapitalændringer på aktiver og passiver samt andre kapitalændringer.

For fast ejendom fremkommer den nominelle kapitalændring som forskellen mellem kontantværdierne ved hhv. årets begyndelse og årets slutning efter fradrag af nettoinvesteringer (investeringer - afskrivninger) i den faste ejendom. Endvidere korrigeres der for ændring i forpagtningernes omfang.

Fra 2006 indgår nominelle kapitalændringer på lagerbeholdninger og husdyr ikke længere i kapitalforskydninger, men i bruttoudbyttet.

For finansielle aktiver udgøres de nominelle kapitalændringer af forskydninger på grund af kursændringer mellem primo og ultimo. Tidligere indgik endvidere gevinster ved udtrækning af værdipapirer samt kursændringer vedrørende købte eller solgte værdipapirer i årets løb, men fra 2005 indgår disse poster i renteindtægter.

For gælden består de nominelle kapitalændringer af:

- a. Forskydninger på grund af kursændringer mellem primo og ultimo.
- b. Regulering på statslån, der kursreguleres, samt på kapitaliseret aftægt.
- c. Kursændringer ved optagelse eller indfrielse af kursregulerede lån.

Andre kapitalændringer omfatter poster, der hovedsagelig kan karakteriseres ved at være af ikke-løbende karakter. Eneste undtagelse fra det engangsprægede er pensionsopsparingen, hvis modsvarende kapitalværdi ikke aktiveres. Indbetalingerne må derfor reguleres over egenkapitalen af afstemningsmæssige årsager.

2.12. Gartneriets aflønning af arbejde og kapital

En nøjagtig opdeling af driftsresultatet på henholdsvis arbejds- og kapitalindsatsen er ikke mulig. For at belyse variationen i aflønningen af disse primære faktorer blandt forskellige typer af gartnerier er de traditionelt beregnede resultatmål til aflønning af enten arbejds- eller kapitalindsatsen anført i det følgende.

Resultatmålene fremkommer som residualer, således at den beregnede kapitalaflønning afhænger af forudsætningen for aflønningen af familiens arbejdskraft, mens den beregnede aflønning af arbejdskraften afhænger af forudsætningen for aflønningen af kapitalen.

De omtalte forudsætninger kan kun baseres på skøn. Ikke mindst forudsætningen vedrørende kapitalaflønningen er omgærdet af betydelig usikkerhed, idet den afhænger af ændringer i den generelle økonomiske udvikling, som fx inflation og inflationsforventning, ligesom skattebetragtninger kan påvirke forudsætningens rimelighed. Aflønningen af arbejdsindsatsen påvirkes af usikkerheden, der ligger i fastsættelsen af henholdsvis indsatsens omfang og aflønningsniveauet. Resultatmålene er derfor først og fremmest anvendelige i sammenligninger blandt forskellige virksomhedstyper, mens ændringer fra år til år kan være stærkt afhængige af forskellige faktorer såsom ejendomsprisudvikling, konjunkturforløb m.v.

Resultatmålenes niveau kan ikke umiddelbart anvendes i sammenligninger med andre timelønninger og rentesatser.

Resultatmålenes definition fra 2006 fremgår af følgende oversigt:

Driftsresultat før renter	Driftsresultat før renter
+ Generelle driftstilskud	+ Generelle driftstilskud
+ Omkostninger til lønnet arbejdskraft	- Brugerfamiliens vederlag
- Rentebelastning af aktiver i selveje (4 pct.)	- Forpagtningsafgift
- Forpagtningsafgift	- Leasing af inventar
- Leasing af inventar	- Leje af driftsbygninger
- Leje af driftsbygninger	
<hr/>	<hr/>
Lønningsevne	Nettoudbytte

$$\frac{\text{Nettoudbytte} \times 100}{\text{Kapitalindsats i selveje}} = \text{Forrentningsprocent}$$

Under de definerede forudsætninger udtrykker lønningsevnen aflønningen af den samlede arbejdsindsats, mens forrentningsprocenten viser kapital aflønningen for aktiver i selveje. Lønningsevnen i forhold til de forbrugte arbejdstimer ved driften angiver lønningsevnen pr. arbejdstime.

Ved beregningen af såvel rentebelastningen som forrentningsprocenten refererer kapitalindsatsen til kontantværdien af gartneriaktiverne i selveje ved årets begyndelse. Vederlaget for brugerfamiliens arbejdsindsats beregnes ud fra antallet af arbejdstimer og en fastsat timeløn, der skønnes at udtrykke timebetalingen ved de pågældendes alternative muligheder for lønnet beskæftigelse. For året 2007 er timelønnen fastsat til kr. 214,00, og den omfatter udover grundlønnen bl.a. genetillæg og pensionsbidrag. Niveaulet svarer til alle tid- og fastlønnede ifølge Dansk Arbejdsgiverforenings strukturstatistik.